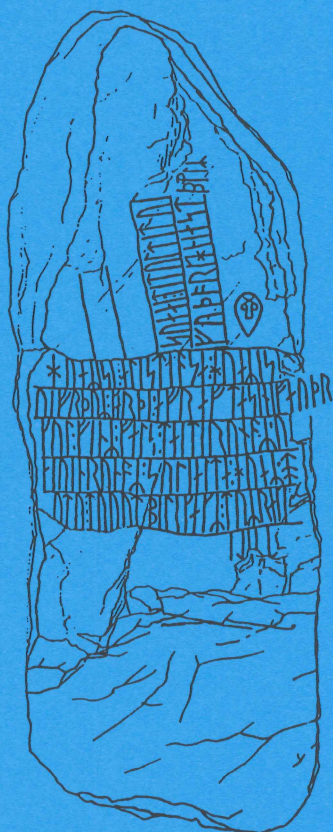

NYTT OM RUNER

Meldingsblad om runeforskning

Nr. 7

1992

ISSN. 0801-3756

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning
Nr. 7, 1992 (utkommet 1993)

INNHold:

Nytt om runer, sjuende årgang	3
Arbejdet ved Runologisk-epigrafisk Laboratorium, København	3
Die Runenarbeit am Seminar für Deutsche Philologie (Ar- beitsstelle: Germanische Altertumskunde), Göttingen ...	5
New runic fragment from the Isle of Man	6
German runes in Kent?	7
Comment on the Boarley inscription, Kent	8
Comment on the deer's antler from Brandon, Suffolk	8
Runen aus neuerer Zeit	9
Arbeidet ved Runearkivet, Oslo	10
Arbetet vid Runverket, Stockholm	15
Runologiskt minisymposium i Hälsingland	17
Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk, Uppsala, 16-19 augusti 1991	18
Frisian runic inscriptions: Exhibition and symposium in Leeuwarden, 1994	19
Survey of runic research in France and Italy	20
Adressene til sentrene for runeforskning	26
Runebibliografi 1991	27
Supplement til runebibliografi 1990	46
Supplement til runebibliografiene 1985-89	48

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning
ISSN: 0801-3756

Redaktør/Editor: James E. Knirk

Adresse/Address: Nytt om runer, c/o Runearkivet
IAKN, Oldsaksamlingen
St. Olavs gt. 29
0166 Oslo 1, Norge/Norway

NYTT OM RUNER, SJUENDE ÅRGANG

Nytt om runer skal komme ut ved årsskiftet hvert år, og nummer 7 for 1992 er litt forsinket i forhold til planene. Redaksjonen beklager dette. Forsinkelsen har til gjengjeld ført til at de bibliografiske registreringene kunne fortsette lenger og at rune bibliografiene er blitt tilsvarende mer omfattende.

Produksjonen av rune bibliografiene krever mye tid. Flere abonnenter bidrar mer eller mindre regelmessig med opplysninger; til dem alle rettes en varm takk for hjelpen. Vedlagt bladet vil samtlige abonnenter finne en ajourført liste over registreringene av runologisk litteratur for 1992. Eventuelle rettelser og tillegg bes vennligst sendt til redaksjonen.

Tegningen på omslaget er museumsinspektør Svend Aage Knudsens gjengivelse av den danske Malt-steinen. Den er tatt fra hans artikkel i Mark og Montre 27 (1991).

ARBEJDET VED RUNOLOGISK-EPIGRAFISK LABORATORIUM, KØBENHAVN

NYFUND 1991

I december 1991 fik jeg meddelelse om, at der ved efterbehandlingen af materialet fra Illerup-udgravningerne var opdaget en indskrift på et træhåndtag til et ildstål. Ved undersøgelsen i 1992 viste det sig, at der også var runer på et drikkehornsbeslag. Begge indskrifter bliver behandlet i næste nummer af Nytt om runer.

Yderligere to indskrifter, der dog næppe hører hjemme i den egentlige runeperiode, har været behandlet.

Et plankestykke (eg) fra Dybbøl sogn, Nybøl herred, tidligere Sønderborg amt, blev fundet i vandkanten af Alsund af en skoledreng. Det måler 39x14x5 cm og er savet,

ikke hugget til. Der var spor af trækul eller mørkfarvning i de 7-8 cm høje runer: $\Psi\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ mæp:ip. Skilletegnet er tre næsten sammengroede punkter. Tolkningen er ganske usikker; indskriften kan være senmiddelalderlig eller af yngre dato. En C¹⁴-undersøgelse gav ingen afklaring.

Den anden genstand havde ligget upåagtet i mange år i magasinet i Antikvarisk Samling Ribe. Det er et jordfund fra Ribe af et ret blødt, tegl-lignende ubrændt materiale af ubestemmelig karakter (ifølge afdelingsleder, mag. scient. Søren Floris, Geologisk Museum), tilsyneladende æltet og formet som en mini-runesten, 9x3x1,5 cm, flad i den ene ende, tilspidset i den anden. Runerne har patina, idet de står mørkt i overflaten, som er lys, gullig, hvor den er slidt. På den svagt konkave A-side står de ca. 1 cm høje runer i en 6 cm lang linje fra den ene spidse ende: $\Psi\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ funden·rnn. På den let konvekse B-side er der to linjer, men indskriften er delvis slidt af. I den korte øverste linje står tilsyneladende 7 lodrette streger uden bistave. Den anden linje læses med nogen usikkerhed: $R\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow\uparrow$ røe·su??ar. Det er ikke muligt at nå til en sikker tolkning. Blandingen av (vikingetids) langkvist-n og -a og senmiddelalderlige d- og e-former tyder snarest på, at indskriften er "efter-Wormsk", måske med tilknytning til det lærde miljø, der fandtes i Ribe i 1600/1700-årene. A-siden kan teoretisk tolkes 'fundet. RNN' eller 'Fundinn ...' — jf. mandsnavnet på DR29 Bække 1 og stednavnet "Fwendens tooffth" (1483). Ved de nærmere undersøgelser viste det sig, at Erik Moltke i 1959 havde ment, at stykket snarest var et falsarium.

ARBEJDET

I forbindelse med offentliggørelsen af resultaterne fra Ribe-udgravningerne har jeg arbejdet med Ribe-kraniet, og de grønlandske indskrifter fra Vatnahverfi er blevet gennemgået i forbindelse med C. L. Vebæks publikation af sine udgravninger.

Museumsinspektør Marie Stoklund
Runologisk-epigrafisk Laboratorium
Nationalmuseet, København

**DIE RUNENARBEIT AM SEMINAR FÜR DEUTSCHE PHILOLOGIE
(ARBEITSSTELLE: GERMANISCHE ALTERTUMSKUNDE), GÖTTINGEN**

NEUFUNDE 1991

1991 wurde die silberne Schnalle von Pforzen geborgen. Die Runeninschrift habe ich erst 1992 kennengelernt. Ein Bericht erfolgt im nächsten Heft von Nytt om runer. Die Runeninschriften aus der Stadtgrabung Schleswig und aus Oldenburg (in Holstein) werden noch bearbeitet und können erst zu einem späteren Zeitpunkt vorgestellt werden.

FORSCHUNGSARBEITEN IM BEREICH DER RUNOLOGIE

1. Beitrag "Runeninschriften als Quelle der germanischen Religionsgeschichte" für den von H. Beck, D. Ellmers und K. Schier betreuten Band Germanische Religionsgeschichte: Quellen und Quellenprobleme (erschieden 1992, s. "Runebibliografi 1992").
2. Endfassung des Artikels "Zeichenkonzeptionen im germanischen Altertum" für das Handbuch der Semiotik.
3. Rezensionen der Bücher von Svante Lagman und Bengt Odenstedt (s. "Runebibliografi 1992").
4. Vorbereitung eines Beitrages zu Brakteateninschriften mit der Frage, ob sie in bestimmten Bildkonstellationen das göttliche Heilungswort bzw. die Heilungsformel darstellen könnten.

Prof. Dr. Klaus Düwel
Seminar für Deutsche Philologie
der Universität Göttingen

RUNENINSCHRIFTEN IN LATEINISCHER SPRACHE

Die Magisterabhandlung von Karin Ertl, "Runen und Latein: Untersuchungen zu den skandinavischen Runeninschriften des Mittelalters" (1991; 111 Seiten) kann in einer verkleinerten Xerokopie zum Selbstkostenpreis plus Porto (DM 6,-) bestellt werden bei: Klaus Düwel, Seminar für Deutsche Philologie, Humboldtallee 13, D-3400 Göttingen.

NEW RUNIC FRAGMENT FROM THE ISLE OF MAN

During restoration work at Braddan Old Church, Isle of Man, in November 1991, workmen came upon a fragment of slate with the remains of a runic inscription cut along the edge. The eighteenth-century rebuilders of the church had used it to prop up a floor-beam beneath the communion table. The fragment is irregular in shape: maximum length c. 31 cm., width c. 21 cm. The stone is now in the Manx Museum, where it bears the provisional number 200.

The runes are cleanly cut, presumably with some sort of knife which created crisp, v-shaped grooves. Here and there are traces of preliminary lay-out of the text.

The present length of the text is c. 26 cm. Only the top half of each letter survives, but this is enough to make many of the runes identifiable, and to suggest a likely reconstruction. The runes were originally some 75 mm. tall. The text now reads: --]???r??nr·kirþi·l|--

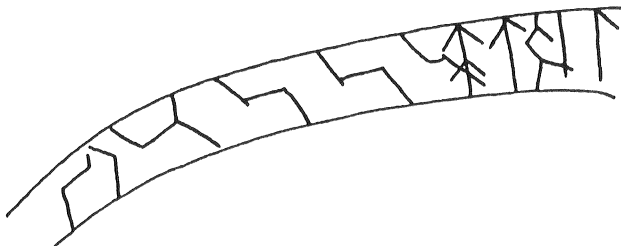
apparently a maker's signature with a personal name ending in -nr or a patronymic in -sunr and the verb gerði 'made', cf. kirþi in makers' signatures on the Kirk Michael II and Maughold V stones.

While examining this stone I was made aware of a second fragment found perhaps twenty years ago at Larivane Cottage, Andreas, and hitherto unpublished. The slab may have been reused as a gate post, and then again as building material. It is now Manx Museum no. 193. The slab face has a rather elegant low-relief carving of a warrior with a sword at his belt. A small part of one edge survives, on which are four lightly carved staves, presumably tops or bases of runes, with a dot as word separator. Not enough survives to make any reconstruction possible, but this seems to be the remains of yet another Viking Age rune-stone on the island.

R. I. Page, Corpus Christi College
Cambridge CB2 1RH, England

GERMAN RUNES IN KENT?

A new runic inscription has come to light on the back of a disc brooch discovered with a metal-detector at Boarley, near Maidstone, in Kent (Ordnance Survey grid reference TQ 764595). The cast copper alloy brooch fits into a well established series: it was manufactured in Kent in the late sixth or early seventh century.

The 4 mm. high runes are scratched into the tinned back of the brooch, cut in an arc defined by framing lines. Under powerful magnification they stand out clearly, to the extent that it is easy to determine which lines overlie which others. On these indications it seems that the inscription was cut from right to left: it might then be transliterated liota. Two of these equivalents, however, are highly speculative: the third character can only be o if it is intended for a conventional rune, but its form is extremely unusual; the fifth is identical with the mirrored a of the Spong Hill urn stamp, but there the whole inscription is mirrored, so here the identification must be uncertain.

In favour of the reading, however, is that it is intelligible. Lioda is a recorded Old English masculine personal name, and this may be a rendering of it. But t for d at rune 4 rather suggests a High German dialect, and Liota is a recorded female personal name on the Continent. Since there was considerable German influence on Kent in the sixth and seventh centuries, the interpretation is not fanciful; it cannot, however, be pushed, for the identification of the forms is too uncertain. Other details are difficult to understand: to the left of the text are five or six decorative zig-zag forms, the first of them cutting right across the last rune, and elsewhere

on the back of the brooch is an isolated character identical to the p of the Breza fubark or the pseudo-rune named stan. It cannot be known what these signify, if anything, and the two curious forms in the text must also raise some doubt as to whether the runes reflect genuine literacy and make good sense.

As yet the brooch remains in private possession. A publication which will include a lengthier examination of the inscription is planned.

David Parsons, Corpus Christi College
Cambridge CB2 1RH, England

COMMENT ON THE BOARLEY INSCRIPTION, KENT

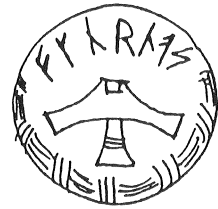
In a separate set of notes on the Boarley brooch and its inscription, John Hines writes that only two of the runes can be transliterated unambiguously, runes 4 and 5 in a left-to-right reading, i and l. He notes that if the read by Parsons is a mirrored rune then the t could be a mirrored l (runes 1-2), and suggests s rather than o for rune 3. There are thus eight possible readings in either direction. None of these makes obviously better sense than Parsons' *liota*, though a possible association of *sil* with OE sigle 'brooch' is inescapable. Along with several contemporary inscriptions from Kent, the Boarley brooch may form a curiously regular "illegible" category.

COMMENT ON THE DEER'S ANTLER FROM BRANDON, SUFFOLK

René Derolez writes in a short note concerning the runic inscription on the red-deer's antler from Brandon, Suffolk (wohswildumde??an), that he suspects something like wōhs wildum dēor an (or on, if that reading is possible), with the preposition in postposition. The grammar would be different than in David Parsons' suggestion in Nytt om runer 6 (1991), pp. 9-10: wōhs wildum dēoran, with an anomalous inflection of deor. The translation, however, would be the same: 'grew on a wild animal'.

RUNEN AUS NEUERER ZEIT

Im Juni 1992 ließ Han Nijdam, Student am Institut für Altgermanistik der Universität Amsterdam, einen Aufruf in die Zeitschrift The Coinhunter einrücken, in dem er die Leser bat, ihn zu benachrichtigen, wenn sie im Besitz von Gegenständen mit Runen oder runenähnlichen Zeichen waren. Ein Einwohner der Stadt Mechelen, Belgien, schickte ihm darauf folgende Zeichnung von zwei solchen Gegenständen, die er schon etwa 10 Jahre besaß, und die seiner Meinung nach beide aus England stammten. Seine Wiedergabe der Runen und Symbole ist nicht genau, gibt aber einen guten Eindruck von den Gegenständen und der Inschrift (hier in 85% natürlicher Größe).

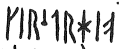

Mitte August 1992 hatten Nijdam und ich die Gelegenheit, die beiden Objekte in einem Antiquariat in Amsterdam näher zu betrachten. Es kann kaum Zweifel darüber bestehen, daß sie neueren Datums sind. Es scheint aber nützlich, auch solche "unechten" Inschriften zu registrieren und auf eventuelle charakteristische Eigenschaften zu untersuchen.

Beide Gegenstände sind aus Kupfer und etwa 1 mm dick. Sie tragen ungefähr dieselbe Inschrift. Die viereckige Platte ist auf der Vorderseite verzinnt(?), die "Runen" sind sehr unteuf darauf angebracht. Auf der Rückseite steht nichts. Die zugehörigen Symbole auf der "Münze", ein "Thorshammer" und eine "Odalrune", lassen vermuten, daß die Gegenstände aus einer bestimmten ideologischen Ecke stammen. Ein bewußter Versuch, die Gegenstände als echt durchgehen zu lassen, braucht nicht unbedingt dahinter zu stecken.

Kees Samplonius, Univ. van Amsterdam
Postbus 19188, NL-1000 GD Amsterdam

hrapn:nar:h?[--. Det er vanskelig å finne en sammenheng i teksten, men flere ord kan identifiseres med stor sannsynlighet: mátti-t 'kunne ikke', kann'k 'vet jeg', hrafn 'ravn' (akk.sg., eventuelt mansnavnet Hrafn), nár 'lik' eller muligens náir '(opp)nár'. Innskriften virker poetisk. Stavemåten hr- er et islandsk språkmerke.

A328 står på en relativt flat trepinne, noe tilspisset i den ene enden (N 114423). Gjenstanden måler 177x31x8-10 mm. Det er runer og et enkelt, rettvinklet strekmønster skåret på den ene siden og en 4-bladet blomst på den andre. Innskriften begynner ca. 55 mm fra den rett avskårne enden og fyller partiet mot enden. Runenes høyde er lik trestykkets bredde (27-30 mm). Det står: kistrhio. Dette kunne kanskje tolkes (med metatase) som Kristr hjó 'Kristus hogg', men hva dette skulle innebære, er uvisst. Jan Ragnar Hagland foreslår som alternativ til Kristr personnavnet Gestr, eller muligens Gerstr(?).

RETTELSE: Omtalen av A303 fra Folkebibliotekstomten i Trondheim i Nytt om runer 4 (1989) bygde på den lokale registreringen. Det viser seg at de nesten uleselige runene ble lest opp ned og baklengs. Det står: ?uþaþ?. Runerestene lar seg neppe tolke.

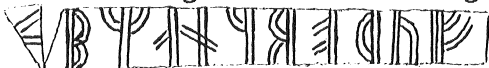
A329 ble funnet i Nidaros domkirke i Trondheim av Jan Ragnar Hagland da han kontrollerte de kjente runeinnskriftene som er risset inn i bygningen. Runene står i vestveggen, sør for hovedinngangen; de står på samme bygningsstein som N487 Nidaros domkirke XIX, 5 cm opp og til venstre for denne. Innskriften er 96 mm lang og runene 28-32 mm høye. Det står: birdor (eventuelt berdor), dvs. Bergþórr. Dette mansnavnet var vanlig i middelalderen; stavemåter med 'd' er først belagt på 1300-tallet.

B661 fra Vetrlidsalmenningen, Bryggen i Bergen, står på en avbrukket beinnål (BRM 342/81). Det bevarte stykket er hodet av nålen, fram til et hull; det måler 44x23-13x4-5 mm. Det er runer ved den brede enden på den ene siden og et trekantet flettemønster (triquetra) risset inn på den andre. Innskriften er 19 mm lang og runene ca. 20 mm høye; det står: aouk. Runene lar seg neppe tolke.

B662 og B663 fra Bryggen i Bergen er fra de store arkeologiske utgravningene der i 1955-68 og 1971-72, men runeinnskriftene ble først registrert i 1991.

B662 fra Søndre Søstergården står på et vevlodd eller søkke av kleberstein (BRM 16253); funnet må dateres til slutten av 1300-tallet. Steinen måler 115x92x25 mm og har et hull mot den ene enden. Mot den motsatte enden står et korstegn på den ene siden (→) og på den andre f. Det er påfallende hvor ofte f-runen forekommer som enkeltstående tegn. Dette kan ha noe med "alfabetmagi" å gjøre eller gjenspeile at dette tegnet, som det første i runerekken, var også det best kjente.

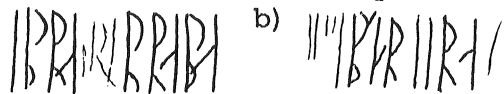
B663 fra Gullsko-området står på overlåret av en sko (BRM 77726) datert til slutten av 1100-tallet. Runene ble brodert (med silketråd?) i kanten ved fotåpningen, men nå er bare mønstersnittene i skinnet og hull etter stingene igjen. Det står følgende:

Runene skal leses fra høyre mot venstre (runetegnene er ofte speilvendte), dvs. fuporkænmb ?? . Dette er tydeligvis en forvansket futhark; þ æ er trolig feil for * h. Runeinnskriftene på sko fra Bryggen omfatter én latinsk tekst (amor vi(n)cit omnia), kanskje forvansket latin og utolkbare rekker med runer.

B664 står på en blyplate (BRM 76/4706) funnet i 1978 i Rosenkrantzgaten 4, Bryggen i Bergen. Platen, som måler 31x26x1,5 mm og dateres til 1300-tallet, ble registrert i 1991. Høye, slanke runer eller runelignende tegn dekker begge sider. Tæring har ført til at overflaten på b-siden er svært ruglete.

Innskriften kan kanskje gjengis slik:

a) ?bra???rraba, b) ???b?r??ra?. Flere runetegn gjentas; det ser ikke ut til at innskriften er språklig meningsgivende. Blyplater med runer i Norge er vanligvis amuletter med latinsk tekst, forvansket latin eller uforståelige runer eller runelignende tegn.

To etterreformatoriske runeinnskrifter ble registrert i 1991. På Olstadsetra (Huskelia, Fefor) i Nord-Fron, Oppland, fins en krakk med en innskrift med runer og latinske bokstaver skåret inn i en avstiver midt under setet.

Det står: $\Psi D \downarrow C \phi \uparrow | XI \div P.P.SS \cdot \div$ mDcCxti?X?:P.P.SS·. Dette begynner med en datering med romertall, og MDCCX (1710) er tydelig. Det er usikkert om det deretter står 'ti X' (med altså 10 skrevet på tre forskjellige måter, og årstallet 1730) eller muligens 'til XI', dvs. 'til (17)11'. Resten må være initialer i et navn, f.eks. Petter PaulSSon.

Den andre moderne innskriften, på Golå i Sør-Fron, Oppland (på høyfjellet nær Wadahl Høgfjellshotell), består av to linjer med eldre runer lett risset inn på en stor steinblokk. Det er vanskelig å lese noen av tegnene. Det står: l ikki tu ssipa / tor ase. Innskriften ble laget for 8-10 år siden av den nå 20-årige Tor S. Kleiven på Lalm; hans mor heter Åse. Kleiven mener at han kan ha skrevet "Ikkje tur, (eg vil) sitta." Han har også risset inn sitt navn med runer i en bergknaus ved familiens garasje på Lalm. Der risset han også tosk (for Tor S. Kleiven) samt datoene: 1985, 1.8.1985, 1.9.1985.

I tillegg ble det registrert naturlige streker ved Sjusjøen (nær Lillehammer) og på Hjelle i Nordfjordeid, menneskelagde streker på Hidra i Vest-Agder, latinske bokstaver i Sandvika ved Oslo og muligens moderne runer på Justvik ved Kristiansand (†|||).

ARBEIDET

Takket være Terje Spurklands forslag og innsats som leder for Humanioradagene 1991 ved Universitetet i Oslo, ble Tunesteinen satt opp i Historisk Museum og avduket 8. mars. Den er utstilt midlertidig i inngangshallen, men skal senere flyttes til Oldsaksamlingens nye permanente utstilling. Steinen hadde ligget i forskjellige kjeller-magasiner siden 1940. Et hefte og et informasjonsark ble utarbeidet til avdukingen.

Runeinnskriftene i Lom stavkirke i Oppland ble sett på, og feil og mangler i korpusutgaven konstatert. Noen innskrifter ble ikke funnet (N32-33 Lom III-IV), og to — N31 Lom II og N35 Lom VI — bør gå ut som runeinnskrift. N34 Lom V begynner med et kryss (begynnelsestegn), og det

andre ordet i N42 Lom XIII skal leses *healbi* (eller eventuelt *healbe*). Mer arbeid skal utføres i 1993.

Runesteinene på Thorsø gård i Østfold (N13-14 Tose I-II) ble vasket og refundamentert.

Sammen med Michael Barnes ble Maeshowe-innskriftene på Orknøyene undersøkt og fotografert. Barnes er nå ferdig med sin utgave av disse innskriftene. Den vil om ikke lenge foreligge i serien Runrön. Alle de norrøne runeinnskriftene på De britiske øyer skal publiseres i et planlagt bind av Norges Innskrifter med de yngre Runer. Barnes' utgave vil danne grunnlag for presentasjonen av Maeshowe-innskriftene der.

Funnforholdene for og dateringen av de rundt 350 rune-gjenstandene fra Bugården, Engelgården og Søstergården ble kontrollert mot arkivmaterialet i Bryggens Museum i Bergen. Kontrollarbeidet var først mulig etter at Asbjørn Herteig hadde trykt en presentasjon av gårdenes utvikling i The Bryggen Papers, Main series. Funnforholdene kunne suppleres eller rettes for over 100 runegjenstander, og flere dateringer måtte justeres. Samtidig ble de om lag 50 metriske eller muligens metriske runeinnskriftene fra Bryggen undersøkt og fotografert på nytt.

Førstekonservator James E. Knirk
Runearkivet, Universitetets Oldsaksamling

NORGES INNSKRIFTER MED DE YNGRE RUNER, BIND I

Første og femte bind av Norges Innskrifter med de yngre Runer har vært utsolgt i flere år. Som kjent er bildestoffet i bind I fra 1941 meget mangelfullt. Runearkivet har de siste årene komplettert bildedokumentasjonen av disse innskriftene med henblikk på et opptrykk av bindet. Det planlagte opptrykket vil inkludere et bildesupplement; ellers vil tilleggsmaterialet være meget begrenset. Supplementet vil også bli trykt for seg og selges separat. Flere opplysninger vil komme i Nytt om runer.

ARBETET VID RUNVERKET, STOCKHOLM

NYFYND 1991

Runfynden 1991 utgörs av två runstenar och ett runstensfragment.

Vid arbeten med kyrkogårdsmuren vid Hammarby kyrka i Uppland, 3 mil norr om Stockholm, påträffades en runsten, kluven i tre delar, liggande i muren. I sammansatt skick mäter stenen 145x70x75 cm. Materialet är ljusgrå granit med röda inslag. Stenen står nu rest på kyrkogården.

På stenen står: --]mikR·lit hkua·stain iftR s?[--]sin kōpan, 'Häming lät hugga stenen till minne av sin gode son.'

Runorna är ristade i ett skriftband i form av ett rundjur som följer stenens kontur. Något kors eller annan ornamentik har inte varit ristade. Inskriftens början skadades då stenen klövs. Runföljden mikR talar för att namnet med största sannolikhet varit Häming. Anmärkningsvärt är att sonens namn aldrig varit ristat.

Vid arbete med en grävmaskin vid Frösunda kyrka i Uppland, 4 mil norr om Stockholm, påträffades en runsten liggande 80-90 cm under markytan utanför kyrkogården vid västra ingången. Den 143 cm långa, 93 cm breda och 12-13 cm tjocka stenen är av grå, något brunaktig kvartsrik granit. Den nyfunna runstenen har rests på gräsplanen vid kyrkans sydvästra hörn.

Inskriften är ristad i en runslinga som följer stenens kontur och slingornamentik fyller upp hela ytan innanför runorna.

Inskriften lyder: --]hulr?[--]bier?*þir litu kira·m?rki iftiR*fu?ne·fabur·sin, '... Björn (eller -björn), de lät göra minnesmärket efter ... sin fader.'

Inskriftens början är starkt skadad, vilket gör läsningen ofullständig och en säker tolkning av namnen på de två

personer som låtit resa runstenen omöjlig. Det första namnet kan ha varit HultrikR, det andra Biorn eller ett med -biorn sammansatt namn, där förleden i så fall, at döma av utrymmet, bara utgjorts av en eller två runor. Vittringsskador gör också läsningen av faderns namn osäker.

Under 1991 har också ett 1956 påträffat runstensfragment vid Torsvi gård, Torsvi socken, Uppland, två mil sydost om Enköping, undersökts. Fragmentet, som mäter 96x38 cm och är 25 cm tjockt, är av ljusgrå grovkornig granit. Det förvaras vid gårdens manbyggnad. På fragmentets ristningsyta syns rester av ornamentik, och längs dess nedre kant finns en runslinga med ett tiotal runor.

Inskriften lyder: --]tirf???urs?[--, dvs. '... Djärv, broder sin ...(?).'

Av runa 5 återstår en böjd linje, som troligen varit vänstra bistaven i en R-runna, av runa 6 återstår övre delen av huvudstaven och den övre öglan i en b- eller r-runna. De första sex runorna kan återge mansnamnet DiarfR.

ARBETET

Under året har arbetet vid Runverket ägnats åt undersökning, bearbetning och vård av runstenar och runristade föremål. Ifråga om publiceringen i serieverket Sveriges runinskrifter har arbete i fält, arkivstudier och manuskrivning gjorts för Gotlands runinskrifter, tredje och avslutande delen. Vidare har fältarbete för en reviderad utgåva av Ölands runinskrifter och fältarbete och arkivstudier för fortsättningen av Norrlands runinskrifter, delen Hälsinglands runinskrifter, genomförts. I anslutning till det senare arbetet anordnade Runverket ett minisymposium i Hälsingland i maj. Om detta se separat artikel.

Avdelningsdirektör Helmer Gustavson
Runverket vid Riksantikvarieämbetet

RUNOLOGISKT MINISYMPOSIUM I HALSINGLAND

23-26 maj 1991 hölls ett runologiskt minisymposium i Hälsingland med 15 deltagare. Symposiet var förlagt till Forsa folkhögskola väster om Hudiksvall. Temat för mötet var studium av de hälsingska runinskrifterna, framför allt ristningar med stavlösa runor.

Torsdagen, som var ankomstdag, ägnades inledningsvis åt besök på Hälsinglands museum i Hudiksvall, därefter samlades deltagarna i Forsa folkhögskola, där Forsaringen och ett mejselskaft(?) funnet i Sigtuna med inskrift med stavlösa runor fanns tillgängliga för undersökning.

Fredagsförmiddagen ägnades åt presentation av en nyfunnen runsten vid Arlanda (Svante Lagman), nyfunna anglosaxiska runinskrifter (Ray Page), kritik av Lillemor Santessons artikel från 1989 om den yngre futharkens R-runan (James Knirk) samt en inledande diskussion om teckenutformningen av de stavlösa runorna. Eftermiddagen ägnades åt att på museet i Hudiksvall noga granska Malsta- och Sunnåstenarnas inskrifter med stavlösa runor. Lena Peterson aktualiserade sitt föredrag från Valdressymposiet om de stavlösa runorna för oss, framför allt distinktionen mellan h- och f-runorna. Resten av dagen ägnades åt studier i fält av inskriften på Jättendalsstenen.

Lördagen ägnades åt fältstudier med bl.a. en längre, ingående läsning av den jättelika, men starkt vittrade runstenen med stavlösa runor vid Hälsingtuna kyrka. Flera förslag till nya läsningar diskuterades. Från Hälsingtuna forsatte vi till Högs kyrka, där två runstenar, en med normalrunor och en med stavlösa runor, studerades. Fältstudierna avslutades med runstenen vid Järvsö kyrka, där de märkliga personnamnen i inskriften diskuterades.

Avslutningskvällen ägnade vi på Forsa åt stimulerande samvaro och runologiska samtal. Diskussionen rörde också uppläggningsen av och ansökan om medel för den planerade samnordiska runtextdatabasen.

Helmer Gustavson

PERSONNAMN I NORDISKA OCH ANDRA GERMANSKA FORNSPRÅK,
UPPSALA, 16-19 AUGUSTI 1991

På uppdrag av NORNA (Nordiska samarbetskommittén för namnforskning) arrangerades vid Uppsala universitet 16-19 augusti 1991 ett symposium med temat "Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk". Symposiet, som hade lockat 44 deltagare från sex länder, bjöd på åtskilligt av runologiskt intresse. Bland de tretton föredrag som hölls kan nämnas:

- John Kousgård Sørensen: "Ordbog over urnordiske personnavne".
- Anne Haavaldsen: "Personnavn i Norges Indskrifter med de ældre Runer".
- Eva Brylla: "Binamn i de urnordiska runinskrifterna".
- Thorsten Andersson: "Sakrala personnamn — eller profana? Klassifikations- och gränsdragningsproblem i det gamla nordiska personnamnsförrådet" (om bl.a. Wulþuþewar på Torsbjergdoppskon).
- Evert Melefors: "Namnet Hākon" (om bl.a. några svenska vikingatida runbeläggs roll i diskussionen om namnets etymologi).
- Peter Pieper: "Amelgund. Zur Runeninschrift aus dem Frauengrab 133 von Stetten a.d. Donau und zur Frage alamannischer 'Runenmeisterinnen'".
- Hans F. Nielsen: "On case-form endings in the earliest runic personal names."
- Henrik Williams: "Ō-namn. Nordiska personnamn med det privativa prefixet Ō-" (material från bl.a. äldre och yngre runinskrifter).
- Kees Samplonius: "Zum runenschwedischen Namen kunuar".
- Ole-Jørgen Johannessen: "Patronymika i de norske runeinnskrifter".

En heldag ägnades åt en exkursion med buss i det uppländska landskapet, där personnamn på de vikingatida runstenarna studerades under ledning av Jan Axelson och Henrik Williams.

Symposieföredragen (med undantag för Anne Haavaldsens

och Peter Piepers, vilka publiceras på annat håll), tillsammans med diskussionsreferat, ges ut under våren 1993 i serien NORNA-rapporter. Boken, Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk. Handlingar från NORNA:s artonde symposium i Uppsala 16-19 augusti 1991, redigerade av Lena Peterson (NORNA-rapporter 51), kan beställas från:

Swedish Science Press
Box 118
S-751 04 UPPSALA

Lena Peterson
Institutionen för nordiska språk
Uppsala universitet

**FRISIAN RUNIC INSCRIPTIONS: EXHIBITION AND SYMPOSIUM
IN LEEUWARDEN, 1994**

The Fries Museum in Leeuwarden, the Netherlands, will arrange an exhibition of all Frisian runic inscriptions from 28 January until 27 March 1994. A number of other runic objects will also be on display as background material for the inscriptions from the area.

In conjunction with the opening of the exhibition, the Fries Museum will arrange an international symposium on "Frisian Runes and Neighbouring Traditions" 26-28 January. A number of runic scholars will deliver papers at the meeting, which is open to all interested parties.

For more information see the separate enclosed notice, or contact:

Tineke Looijenga
Biologisch-Archaeologisch Instituut
Poststraat 6
NL-9712 ER Groningen
The Netherlands

Telephone: 31-50-635269
Telefax: 31-50-637362

SURVEY OF RUNIC RESEARCH IN FRANCE AND ITALY

In the autumn of 1992, the editor of Nytt om runer sent letters to all personal subscribers to the newsletter in France and Italy, requesting them to respond with information concerning the specifics of their scholarly interests in runes and outlining any current research projects in the field.

The following was assembled by the editor from those responses.

FRANCE

Professeur François-Xavier Dillmann, directeur d'études à la IVe section de l'École pratique des Hautes Études ("Histoire et philologie de la Scandinavie ancienne et médiévale"), Paris, s'intéresse plus particulièrement aux aspects magico-religieux de l'écriture runique, témoin sa conférence sur "Le paganisme nordique d'après les inscriptions runiques du Danemark", prononcée lors du colloque franco-danois sur le Danemark à l'époque viking et au Moyen Age en juin 1992.

Professeur Dillmann envisage de publier prochainement sa thèse de doctorat de IIIe cycle "Les runes dans la littérature islandaise ancienne") et un ouvrage général sur l'écriture runique. Il dirige la revue de synthèse sur la Scandinavie ancienne et médiévale, Proxima Thulé (adresse: IVe section de l'École pratique des Hautes Études. Sorbonne. 45-47, rue des Écoles. F-75005 Paris) dont le premier volume, qui paraîtra à l'automne 1993, contiendra notamment un article sur les découvertes d'inscriptions runiques à Trondheim et Bergen.

Alain Marez, Maître de Conférences à l'Université Michel de Montaigne Bordeaux III et Directeur du département d'Études scandinaves de l'UFR d'Études germaniques et

scandinaves, est spécialiste de linguistique germanique et scandinave (diachronie).

Mr Marez consacre presque exclusivement sa recherche à la runologie: il tente dans le cadre de sa Thèse d'État d'expliquer le passage de l'ancien futhark aux nouvelles runes dites danoises; l'analyse structurale systématique des textes danois de l'époque des vikings (v. 750 — v. 1050) révèle un système de notation qui, bien que différent de celui des runes germaniques, résulte directement de ces dernières. La disparition quasi totale de textes runiques durant près d'un siècle et demi s'explique essentiellement en termes linguistiques (en particulier: désarroi des tentatives de notation d'un système phonologique en pleine évolution), mais ne constitue pas une rupture dans le mode de notation graphique du système phonologique (ouvrage probablement achevé en 1994).

Actuellement, Mr Marez traduit et adapte Runen de Wolfgang Krause, Sammlung Göschen 1244, qui paraîtra en 1994 sous le titre de Manuel de Runologie, aux Editions du Porte Glaive, Paris. Il poursuit parallèlement une étude concernant les noms propres en scandinave médiéval (corpus: les poèmes skaldiques et les textes runiques de l'époque des vikings), dans laquelle il analyse plus particulièrement les rapports prosodiques entre leurs différents composants ainsi que leur évolution phonologique (premiers résultats au cours de l'année 1994).

Mr. Jean Renaud in the Département Fenno-Scandinavie at the University of Caen has always been very interested in runes and occasionally lectures on them, but runology has not been one of his fields of research interest. He wrote one minor article some years ago about the Maeshowe inscriptions.

ITALY

Maria Giovanna Arcamone is professor of Germanic philology in the Dipartimento di Linguistica, Sezione di

Filologia Germanica, at the University of Pisa. Her major fields of interest are Old Germanic philology (especially Gothic and Lombard language), runology in Italy and onomastics. She is, in addition, at present preparing a dictionary of Romance family names.

Arcamone wrote about "Le iscrizioni runiche di Monte Sant'Angelo sul Gargano" in Vetera Christianorum 18 (1981), pp. 157-72, and has in print "Una nuova iscrizione runica da Monte Sant'Angelo sul Gargano" in the same serial publication, 29 (1992). Her contribution "Le iscrizioni runiche di Monte Sant'Angelo sul Gargano e i rapporti fra gli Anglosassoni e i Longobardi" at an international conference at Monte Sant'Angelo in November 1992, "Culto e insediamenti micaelici nell'Italia meridionale fra tarda antichità e medioevo", is in press.

Giuliano Bonfante is professor emeritus of linguistics at the University of Torino (Turin). He is especially interested in the origin of runes and has written various articles on this topic, for example, "Sull'origine delle rune" in Atti della Accademia Nazionale dei Lincei, serie VIII: Rendiconti, Classe di Scienze morali, storiche e filologiche 40-1985 (1986), pp. 145-46, "Ancora Harigasti" in the same serial publication, 42-1987 (1988), pp. 35-36, and "Le rune: Origini di un mistero" in Archeo: Attualità del passato [Istituto Geografico de Agostini-Novara, Milano] 29 (July 1987), pp. 32-35.

Ms. GianGabriella Buti is associate professor of Germanic philology in the Facoltà di Lettere e Filosofia of the University of Bologna. Her teaching and research concern mainly Old English and Old High German. She is a linguist interested in the Indo-European background for Germanic culture (cf. her monographs La casa degli Indeuope: Tradizione e archeologia [Firenze, 1962] and Preistoria e storia delle regioni d'Italia: Una introduzione [Firenze, 1974]).

Ms. Buti's flair for comparative study has led to an interest in the older runic inscriptions as the most direct

source of information about aspects of Germanic civilization deriving from the Indo-European background. This is reflected, for example, in her forthcoming book, Man-tica e mito nella poesia germanica. Specifically in the area of runic studies she has published Glossario runico (secoli II-VIII) (Bologna, 1982).

Dr. Carla Cucina is assistant professor in charge of the teaching of Germanic philology at the Istituto Universitario di Lingue Moderne (I.U.L.M.) in Milano. She is primarily interested in Viking Age runic inscriptions and in late medieval runic documents, especially runic calendars.

Dr. Cucina's first monograph on a runic subject was Il tema del viaggio nelle iscrizioni runiche (Pavia, 1989). Current research projects include: (1) publication of the runic calendar in Bologna, with a study on runic calendar books (to appear as a monograph, perhaps in a series published by the Department of Linguistics, University of Rome); (2) a lecture on the Rök inscription, to be read at one of the international conferences celebrating Theodoric the Great in Ravenna in 1992-94; (3) a paper on the figure of the viking hero as portrayed in Viking Age runic inscriptions, to be read during a meeting at the University of Rome in 1993.

Renato Gendre is associate professor of Germanic philology in the Dipartimento di Scienze del Linguaggio e Letterature Moderne e Comparete at the University of Torino. He is especially interested in the older runes (see, for example, "La scrittura runica: Una 'messa a punto'," Cultura e Scuola [Istituto della Enciclopedia Italiana-Roma] 88 (1983), pp. 7-17), the origin of runes, and runes and the Goths. An article concerning the inscription on the lance-head from Kowel is in press.

Patrizia Lendinara is full professor of Germanic philology in the Facoltà di Magistero of the University of Palermo. She works mainly on Old English language and

literature; her field of research also includes other Germanic languages, such as Old Frisian and Gothic, and the relationships between Germanic and Latin culture. Lendinara's publications encompass a few articles entailing discussion of Anglo-Saxon runes. She has in press articles about "The Tradition Concerning Wulfila as the Inventor of the Gothic Alphabet" and "Venantius Fortunatus's Passage on Runes".

Annette Lenz is a former student of Prof. Marcello Meli's in Germanic philology at the University of Trento. She graduated in July 1992, presenting a thesis on the references to runes in Eddic poetry. Wishing to continue studies in the field of runology, she is applying to do a research degree in Germanic philology under the supervision of Prof. Piergiuseppe Scardigli at the University of Florence.

Lenz is particularly interested in the thematic contents of runic inscriptions as well as in the possible derivation of the rune-row from North Italic alphabets.

Marcello Meli is professor of Germanic philology at the University of Trento. He is chiefly concerned with the older runic inscriptions and is especially interested in the connections between the Italic, Latin and runic epigraphical traditions.

Meli has published various articles in the field of runology, for instance, most recently, "L'influenza del mondo classico e tardo antico nella letterarizzazione delle lingue germaniche" in Civiltà classica e mondo dei Barbari: Due modelli a confronto (Trento, 1991). In 1988 Meli's book-length runic study Alamannia runica: Rune e cultura nell'alto Medioevo appeared. His current research projects concern pragmatic aspects of runic inscriptions and the Eggja inscription.

Fabrizio D. Raschellà is full professor of Germanic philology at the University of Tuscia (Viterbo) and the Uni-

versity of Siena. He devotes himself mainly to research in the field of Old Norse philology, and his publications include, for example, a critical edition of the "Second Grammatical Treatise" (Firenze, 1982).

Raschellà dealt with the syntax of Scandinavian runic inscriptions in his graduation thesis in 1975, and runic writing, since it constitutes an important aspect of the grammatical tradition in medieval Scandinavia, has occasionally been the object of his later investigations. He is at present working on a paper on those chapters of the "Third Grammatical Treatise" which involve a comparison of the runic alphabet and the Latin alphabet. Among his projects for the immediate future is an introduction to the study of the Scandinavian languages for Italian students.

Marie-Louise Rotsaert is associate professor of Germanic philology at the Dipartimento Filologie e Letterature Moderne, University of Cagliari. Her main interests are Gothic, Old High German and Dutch, but her publication and discussion in 1983 of the Anglo-Saxon runic alphabet on folio 20r of Codex Vindobonensis 795 (i.e. "Theodisca Elnonensia. I (Cod. Vindob. 795 f° 20r)", in Annali della Facoltà di Magistero dell'Università di Cagliari, N.S. VII.1, pp. 37-87) was a contribution to the study of Continental runica manuscripta.

Dr. Giulio Simone, Professor für germanische Philologie am Fremdsprachen Institut, Abteilung für germanische Philologie, der Universität Urbino, hat als sein Hauptinteresse in der Runenforschung die Geschichte des Faches in Deutschland und Niederlanden im 18. Jahrhundert.

Dr. Simone arbeitet an einem Forschungsbericht über die Thesen zum Ursprung der Runenschrift nach der Entdeckung der Fibula von Meldorf, das voraussichtlich 1993 abgeschlossen sein wird. Als größeres Forschungsprojekt ist die italienische Übersetzung, mit Kommentar, der beiden runologischen Werke Wilhelm Grimms (Ueber deutsche Runen und Zur Literatur der Runen) in Bearbeitung.

ADRESSENE TIL SENTRENE FOR RUNEFORSKNING

Danmark:

Runologisk-epigrafisk Laboratorium
 Nationalmuseet
 Frederiksholms Kanal 12
 DK-1220 København K
 Danmark/Denmark

England:

Professor R. I. Page
 Corpus Christi College
 Cambridge CB2 1RH
 England

Norge:

Runearkivet
 IAKN, Oldsaksamlingen
 Frederiks gate 3
 N-0164 Oslo 1
 Norge/Norway

Sverige:

Runverket
 Riksantikvarieämbetet
 Box 5405
 S-114 84 Stockholm
 Sverige/Sweden

Tyskland:

Prof. Dr. Klaus Düwel
 Seminar für Deutsche Philologie der
 Georg-August-Universität Göttingen
 Humboldtallee 13
 D-3400 Göttingen
 Deutschland/Germany

RUNEBIBLIOGRAFI 1991

Andersson, Thorsten. Anm. av Old Norse and Finnish Religions and Cultic Place-Names, red. Tore Ahlbäck (1990). Studia anthroponymica Scandinavica 9 (1991) s. 155-59.

Andrén, Anders. "Guld och makt — en tolkning av de skandinaviska guldbrakteaternas funktion." I: Samfundsorganisation og Regional Variation: Norden i romersk jernalder og folkevandringstid: Beretning fra 1. nordiske jernaldersymposium på Sandbjerg Slot 11-15 april 1989. Red. Charlotte Fabech & Jytta Ringtved. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter 27. Højbjerg: Jysk Arkæologisk Selskab [dist. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag], 1991, s. 245-56.

Ball, Christopher. "Inconsistencies in the Main Runic Inscriptions on the Ruthwell Cross." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 107-23.

Bammesberger, Alfred. "Franks Casket: Editor's Notes." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 629-32. [Jf. Eichner, Heiner, "Zu Franks Casket/RuneAuzon".]

—. "Ingvaemonic Sound Changes and the Anglo-Frisian Runes." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 389-408.

—. "On the Morphology of Old Frisian deda." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 305-08.

—. "Three Old English Runic Inscriptions." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 125-36. [Loveden Hill-urne, Overchurch-stein, Derbyshire-beinstykke.]

Barnes, Michael P. "New runic studies." Anm. av Lena Peterson, Svenskt runordsregister (1989); Henrik Williams, Asrunan (1990); Karen Thuesen, Maltstenen (1990). Scandinavica 30 (1991) s. 223-32.

—. "Norwegian, Norn, Icelandic or West Norse? The Language of the Maeshowe Inscriptions." I: Festskrift til Ottar Grønvik [se der], s. 70-87.

—. Anm. av Projektet De vikingatida runinskrifternas kronologi, Runrön 1 (1989). Scandinavica 30 (1991) s. 84.

Batey, Colleen. "Earls' Bu: The excavation of a Norse horizontal mill." Current Archaeology 127 (1991) s. 303-04. [Orphir runebein, Orknøyene.]

"Bibliografi over Ottar Grønviks trykte arbeider." I: Festskrift til Ottar Grønvik [se der], s. 9-11.

Blackburn, Mark. "A Survey of Anglo-Saxon and Frisian Coins with Runic Inscriptions." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 137-89.

Boyer, Régis. "Chronique des études scandinaves." Études Germaniques 46 (1991) s. 451-68. [S. 460-61: omtale av Carla Cucina, Il tema del viaggio nelle iscrizioni runiche (1989).]

—. Anm. av Stephen E. Flowers, Runes and Magic (1986). Mediaevistik 2 (1989 [utkommet 1991]) s. 320-23.

Braunmüller, Kurt. "Mutmaßungen zum Maltstein: Methodenkritische Anmerkungen zu runologischen Interpretationen." I: Festskrift til Ottar Grønvik [se der], s. 110-23.

Breeze, Andrew. "Exodus, Elene, and The Rune Poem: milpæp 'Army Road, Highway'." Notes and Queries 236 (New Series 38; 1991) s. 436-38.

Bremmer, Rolf H., Jr. "Hermes-Mercury and Woden-Odin as Inventors of Alphabets: A Neglected Parallel." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 409-19. [Opptr. av Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik 29 (1989) s. 39-48.]

Brink, Stefan. "Forsaringen." Läddikan: Aktuellt från Läns museet i Gävleborgs län och Gästrikre Hälsinge Hem-

bygdsförbund 1991.2 s. 22-24.

—. "Den norröna bosättningen på Grönland: En kortfattad forskningsöversikt jämte några nya forskningsbidrag." Scripta Islandica: Isländska sällskapets årsbok 42 (1991) s. 3-33. [S. 17-19: "Runmaterialet".]

Cederquist, Ingrid. Tio utflykter till runristningar i Uppland med historiska och språkliga kommentarer för amatörer. Stockholm: Folkuniversitetets Förlag, 1991. 80 s.

Dale, Jane. Omtale av Lena Peterson, Svenskt runordsregister (1989). Saga-Book 23.2 (1990 [utkommet 1991/92]) s. 107-08.

Derolez, René. "Runica Manuscripta Revisited." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 85-106.

Dobrovol'skij, I. G., I. V. Dubov & Ju. K. Kuz'menko. Graffiti na vostočnych monetach: Drevnjaja Rus' i sopredelnye strany. ["Graffiti på orientalske mynter: Det gamle Rusland og tilgrensende land."] Red. I. Ja. Frojanov. Leningrad: Izdatel'stvo Leningradskogo universiteta, 1991. 191 s.

Dubov, I. V. Se Dobrovol'skij, I. G., et al.

Düwel, Klaus. "Fälschungen: Runologisches." I: Johannes Hoops' Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. 2. utg. Red. Heinrick Beck et al. Berlin: de Gruyter, 1991, bd. 8.1/2, s. 104-07.

—. "Kontinentale Runeninschriften." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 271-86.

—. Anm. av Richard L. Morris, Runic and Mediterranean Epigraphy (1988). Germania 69 (1991) s. 230-34.

—. Omtale av Carla Cucina, Il tema del viaggio nelle iscrizioni runiche (1989). Germanistik 32 (1991) s. 759.

Egeberg, Stein. "Runer: Vårt første alfabet"/"Runer: Vort første alfabet"/"Runor: Vårt första alfabet". Fakta 1991.8 s. 38-42. [Intervju med James E. Knirk.]

Eichner, Heiner. "Zu Franks Casket/RuneAuzon (Vortragskurzfassung)." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 603-28.

Eklund, Gerd. Vrist — brist — rist: Utvecklingen av gammalt uddljudande wr i nordiska, särskilt svenska, dialekter. Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, Skrifter, Ser. A:17. Uppsala: Dialekt- och folkminnesarkivet, 1991. 254 s. [S. 157-59: "Runinskrifternas vittnesbörd".]

Elliott, Ralph W. V. "Coming Back to Cynewulf." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 231-47.

Erikson, Olof (foto), & Jan Paul Strid (tekst). Runstenar. Edition Erikson 1. Malmö: Edition Erikson, 1991. 119 s. [Også overs. til engelsk (Rune Stones) og tysk (Runensteine).]

Ertl, Karin. "Runen und Latein: Untersuchungen zu den skandinavischen Runeninschriften des Mittelalters in lateinischer Sprache." Magisteravhandling [upublisert], Georg-August-Universität Göttingen, 1991. 111 s.

van Es, W. A. Se Looijenga, J. H., & W. A. van Es.

Fell, Christine E. "Runes and Semantics." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 195-229.

Festskrift til Ottar Grønvik på 75-årsdagen den 21. oktober 1991. Red. John Ole Askedal et al. Oslo: Universitetsforlaget, 1991. 280 s.

Fries, Sigurd. Omtale av Svante Lagman, De stungna runorna (1990). I: "Litteraturkrönika 1990". Arkiv för nordisk filologi 106 (1991) s. 203-04.

—. Omtale av Norges innskrifter med de yngre runer 6 (1980-90). I: "Litteraturkrönika 1990". Arkiv för nordisk filologi 106 (1991) s. 193.

Giertz, Martin. "Mos — Sveriges äldsta runinskrift: Förslag till ny tolkning." Gotländskt Arkiv 63 (1991) s. 101-08.

Gosling, Kevin. "Recent Finds from London." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 191-94.

Göttlicher, Arvid. Anm. av Peter Pieper, Die Weser-Runenknochen (1989). Gnomon: Kritische Zeitschrift für die gesamte klassische Altertumswissenschaft 63 (1991) s. 186.

Griffiths, Bill. Se Kemble, J. M.

Gräslund, Anne-Sofie. "Runstenar — om ornamentik och datering." Tor: Tidskrift för arkeologi 23 (1990-91) s. 113-40.

—. "Some Aspects of Christianisation in Central Sweden." I: Social Approaches to Viking Studies. Red. Ross Samson. Glasgow: Cruithne, 1991, s. 45-52.

—. "Var begravdes bygdens första kristna?" I: Kyrka och socken i medeltidens Sverige. Red. Olle Ferm. Studier till Det medeltida Sverige 5. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1991, s. 37-48.

Grønvik, Ottar. "Den nyfunne runesteinen fra Malt i Jylland — en religionshistorisk viktig innskrift fra omkring 900." Det Norske Videnskaps-Akademi, Arbok 1990 (1991) s. 187-207.

—. Se "Bibliografi over Ottar Grønviks trykte arbeider".

Gustavson, Helmer. "Runorna." I: Georges Jean. Skriftens historia genom sex tusen år. Overs. Gunnel Strömberg. Stockholm: Berghs, 1991, s. 129-33. [Original: L'écriture — mémoire des hommes (Paris, 1987).]

—. Runstenar i Vallentuna. Vallentuna kulturnämnds skriftserie 7. Bästa: CEWE förlaget; Vallentuna: Vallentuna kulturnämnd, 1991. 200 s.

—. "Runstenar och vikingaleder." I: Vägar: Dåtid, nutid, framtid. Red. Bertil Heddelin. Stockholm/Borlänge: Vägverket, 1991, s. 54-67.

—. Rökstenen. Svenska kulturminnen 23. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1991. 39 s.

—. "Sockenkyrkan som skriftdokument." I: Kyrka och socken i medeltidens Sverige. Red. Olle Ferm. Studier till Det medeltida Sverige 5. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1991, s. 545-62.

Hagland, Jan Ragnar. "Kulisteinen – endå ein gong." I: Heidersskrift til Nils Hallan på 65-årsdagen 13. desember 1991. Red. Gulbrand Alhaug et al. Oslo: Novus, 1991, s. 157-65.

—. "Prosjektet 'Runer frå utgravingane i Trondheim 1971-85' – ein presentasjon." Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, Forhandlinger 1990 [utkommet 1991] s. 65-75.

Hallencreutz, Carl F. "Kyrkoliv före sockenkyrkan." I: Kyrka och socken i medeltidens Sverige. Red. Olle Ferm. Studier till Det medeltida Sverige 5. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1991, s. 15-35.

—. Anm. av Old Norse and Finnish Religions and Cultic Place-Names, red. Tore Ahlbäck (1990). Kyrkohistorisk årsskrift 1991 s. 114-16. [Omtaler artiklene av Preben Meulengracht Sørensen og Ottar Grønvik.]

Halvorsen, Eyvind Fjeld. "Runeforskeren Ottar Grønvik." I: Festskrift til Ottar Grønvik [se der], s. 12-15.

Haugen, Einar. Anm. av Lena Peterson, Svenskt runordsregister (1989); Henrik Williams, Åsrunan: Användning och ljudvärde i runsvenska steninskrifter (1990). Scandinavian Studies 63 (1991) s. 516-18.

Hernæs, Per. "Sverd, runestein og middelalderkirke på Bru i Rennesøy." Frá haug ok heiðni 1991.2 s. 3-7. [S. 4-5: A325, nyfunn fra 1990.]

Hills, Catherine. "The Archaeological Context of Runic Finds." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 41-59.

—. "The gold bracteate from Undley, Suffolk: some further thoughts." I: Studien zur Sachsenforschung 7. Red. Hans-Jürgen Häbeler. Veröffentlichungen der urgeschichtlichen Sammlungen des Landesmuseums zu Hannover 39. Hildesheim: August Lax, 1991, s. 145-51.

Hines, John. "Some Observations on the Runic Inscriptions of Early Anglo-Saxon England." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 61-83.

—. Anm. av Runor och runinskrifter (1987); The Bryggen Papers, Supplementary series 2 (1988); Birgit Sawyer, Property and Inheritance in Viking Scandinavia (1988). Saga-Book 22.7 (1989 [utkommet 1991]) s. 470-73.

Hutterer, Claus Jürgen. Omtale av Bengt Odenstedt, On the Origin and Early History of the Runic Script (1990). Germanistik 32 (1991) s. 619-20.

Hyenstrand, Ake. "Iconography and Rune Stones: The Example of Sparlösa." I: People and Places in Northern Europe 500-1600: Essays in Honour of Peter Hayes Sawyer. Red. Ian Wood & Niels Lund. Woodbridge, Suffolk: Boydell, 1991, s. 205-09.

Høst Heyerdahl, Gerd. "Runeordene laukaR og alu." Maal og Minne 1991 s. 188-90.

Haavaldsen, Anne. "On the Datings in Norges Indskrifter med de ældre Runer." North-Western European Language Evolution (NOWELE) 18 (sept. 1991) s. 3-94.

Insley, John. "The Scandinavian Runic Inscriptions of the Older Fupark and Old English Personal Names." I: Old

English Runes and their Continental Background [se der], s. 309-34.

Jahnsen, Jahn Børe. Høre stavkirke, Vang i Valdres, 1180. Høre: Høre sokneråd, 1991. 24 s. [S. 7-10: "Når ble Høre stavkirke bygget?" (N564 Høre stavkirke); også s. 19, 22.]

Jesch, Judith. "Who was hulmkir? Double apposition in the Ramsund inscription." Arkiv för nordisk filologi 106 (1991) s. 125-36.

—. Women in the Viking Age. Woodbridge, Suffolk: Boydell, 1991. viii+239 s. [S. 42-74, Ch. 2: "Women's Lives in Runic Texts".]

Jull, A. J. Timothy. Se Pieper, Peter, et al.

Kemble, J. M. Anglo-Saxon Runes. Red./suppl. Bill Griffiths. Pinner, Middlesex: Anglo-Saxon Books, 1991. 80 s.

Knirk, James E. "Runer og runeinnskrifter." I: Georges Jean. Skriftens historie fra hieroglyfer til trykkpresse. Overs. Kjell Olaf Jensen. Horisontbøkene 5. Oslo: Schibsted, 1991, s. 132-39. [Original: L'écriture — mémoire des hommes (Paris, 1987).]

—. Runesteinen fra Tune i Østfold. Oslo: Universitetets Oldsaksamling, 1991. 9 s.

—. "En steinhoggerundersøkelse av Tune-steinen fra 1949." I: Festskrift til Ottar Grønvik [se der], s. 102-09.

Knudsen, Svend Aage. "Runestenen fra Malt sogn nu på museum." Mark og Montre [Ribe Amts Museumsråd] 27 (1991) s. 3-23.

Knutsson, Christer. "Runor i Gårdsby." Gårdsbyboken [Växjö] 1991 s. 84-93.

Konieczka, Petra. Se Weis, Matthias, et al.

Kuz'menko, Ju. K. Se Dobrovol'skij, I. J., et al.

Lagman, Svante. "Hur stavade vikingarna?" ASLA information [Association Suédoise de Linguistique Appliquée, Uppsala] 17.1 (1991) s. 17-23.

Lang, James. Corpus of Anglo-Saxon Stone Sculpture 3. York and Eastern Yorkshire. Oxford: Oxford Univ. Press (for The British Academy), 1991. 439 pp. [S. 135-41: Hackness Cross (R. I. Page om runeinnskriftene); s. 161-62: Kirkdale 7 med tapte, angivelige runetegn.]

Larsson, Mats G. "Runestensresarna — stormän eller bönder?" I: Arkeologi och makt: Rapport från arkeologidagarna 15-17 januari 1990. Red. Lars Larsson & Ewa Ryberg. University of Lund, Institute of Archaeology, Report Series 40. Lund: Arkeologiska Institutionen; Historiska Museet, 1991, s. 59-73.

—. Väringar: Nordbor hos kejsaren i Miklagård. Stockholm: Atlantis, 1991. 161 s. [Særlig s. 143-45: "Greklandsfarande i runskrift".]

Lass, Roger. "Of Data and 'Datives': Ruthwell Cross rodi Again." Neuphilologische Mitteilungen 92 (1991) s. 395-403.

Liestøl, Aslak. Norges Innskrifter med de yngre Runer 6.1. "Bryggen i Bergen [1.1]" 1980. Oppttr. Oslo: Riksarkivet-Kjeldeskriftavdelingen, 1991. iv+96 s.

Lindkvist, Thomas. "Social and Political Power in Sweden 1000-1300." I: Social Approaches to Viking Studies. Red. Ross Samson. Glasgow: Cruithne, 1991, s. 137-45.

Looijenga, Tineke. "De runeninscriptie van Doijum (Fr.): Echt of vals?" Paleo-Aktueel [Groningen] 2 (1991) s. 100-02.

—. "Yew Wood and Runic Inscriptions in the Frisian Terp-Area." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 335-42.

—. Se Pieper, Peter, & Tineke Looijenga.

Looijenga, J. H. [Tineke], & W. A. van Es. "Een nieuwe interpretatie van de runeninscriptie op de zwaardgreep van Rasquert." Westerheem [Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, Schagen] 40 (1991) s. 149-55.

Lund, Niels. "The Danish Perspective." I: The Battle of Maldon AD 991. Red. Donald Scragg. Oxford/Cambridge, Mass.: Blackwell, 1991, s. 114-42.

—. "'Denemearc', 'tanmarkar but' and 'tanmaurk ala'." I: People and Places in Northern Europe 500-1600: Essays in Honour of Peter Hayes Sawyer. Red. Ian Wood & Niels Lund. Woodbridge, Suffolk: Boydell, 1991, s. 161-69. [DR41-42 Jelling.]

Lundqvist, Aina. "Innehållskategorier i genren runtexter." I: Studier i svensk språkhistoria 2. Red. Sven-Göran Malmgren & Bo Ralph. Nordistica Gothoburgensia 14. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis, 1991, s. 138-53, 278.

Maarleveld, Thijs J. Se Pieper, Peter, et al.

The Making of England: Anglo-Saxon Art and Culture AD 600-900. Red. Leslie Webster & Janet Backhouse. London: British Museum Press, 1991. 312 s. [S. 64 ("delaiona"-mynt og "pada"-mynt), 66 ("tilberht"-mynt), 82-83 (Brandon-runenål), 101-03 (Franks Casket), 103-04 (Lindisfarne-"osgyf"-gravstein), 175-76 (Mortain-kiste), 177-79 (Gandersheim-kiste), 225 (Thames-beslag), 250 (mynter av Beonna), 251 ("lul"-mynt av Æthelberht).]

Meli, Marcello. "L'influsso classico e tardo antico nella letterarizzazione delle lingue germaniche." I: Civiltà classica e mondo dei barbari: Due modelli a confronto. Red. Lia de Finis. Trento: Associazione Italiana di Cultura Classica, Delegazione di Trento, 1991, s. 185-210.

Meulengracht Sørensen, Preben. "Om eddadigtenes alder." I: Nordisk hedendom: Et symposium. Red. Gro Steinsland et al. Odense: Odense Universitetsforlag, 1991, s. 217-28. [S. 219-20 om runevers fra Bryggen.]

Mitchell, Stephen A. "Heroic Legend, Parricide, and Ista-by." I: The Audience of the Sagas (The Eighth International Saga Conference, Preprints). Göteborg: Gothenburg University, 1991, bd. 2, s. 113-19.

Mæhlum, Brit. "En oversikt over og en vurdering av kildegrunnlaget for sosiolingvistiske aspekter og innslag ved to perioder i norsk språkhistorieskrivning." Maal og Minne 1991 s. 114-30. [Om bl.a. synkopetiden.]

Nedoma, Robert. Anm. av Peter Pieper, Die Weser-Runenknochen (1989). Österreichische Zeitschrift für Volkskunde 94 (Neue Serie 45; 1991) s. 431-33.

Nehls, Harry. "Das 'trojanische Pferd' des Prinzen Friedrich Carl: Zur Geschichte des Runensteins vom Jagdschloß Dreilinden." Jahrbuch für brandenburgische Landesgeschichte 42 (1991) s. 111-23. [DR15 Øster Løgum i Tyskland 1864-1951.]

Nielsen, Hans Frede. "Unaccented Vowels in Runic Frisian and Ingveonic." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 299-303.

—. "The Undley Bracteate, 'Continental Anglian' and the Early Germanic of Schleswig-Holstein." I: Festschrift til Ottar Grønvik [se der], s. 33-52.

Nilsson, Bertil. "Frids- och asylföreskrifter rörande den medeltida sockenkyrkan." I: Kyrka och socken i medeltidens Sverige. Red. Olle Ferm. Studier till Det medeltida Sverige 5. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1991, s. 473-504. [S. 486-88: Oklunda-ristningen.]

Nußbeck, Ulrich. "Karl Theodor Weigel und das Göttinger Sinnbildarchiv: Eine Karriere im Dritten Reich." Doktoravhandling [upublisert], Georg-August-Universität Göttingen, 1991. 275 s.

Nymark, Johannes. "Var vikingane dei første?" Dag og tid 1991.42 (17. okt.) s. 10-11. [Kritisk anmeldelse om bl.a. "runeinnskrifter" i Sør-Amerika.]

Odenstedt, Bengt. "A New Theory of the Origin of the Runic Script: Richard L. Morris's Book Runic and Mediterranean Epigraphy." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 359-87.

—. "On the Transliteration of the ƒ-Rune in Early English and Frisian Inscriptions." I: Festskrift til Ottar Grønvik [se der], s. 53-69.

Old English Runes and their Continental Background. Red. Alfred Bammesberger. Anglistische Forschungen 217. Heidelberg: Winter, 1991. 632 s. + 14 plansjer.

Orrling, Carin. Anm. av Klaus Ebbesen, Jelling: Arkæologi og historie (1990). Fornvænnen 86 (1991) s. 135-36.

Osborn, Marijane. "The Lid as Conclusion of the Syncretic Theme of the Franks Casket." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 249-68.

—. "The Seventy-Two Gentile Nations and the Theme of the Franks Casket." Neuphilologische Mitteilungen 92 (1991) s. 281-88.

Page, Raymond Ian. "Anglo-Saxon Runic Studies: The Way Ahead?" I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 15-39.

Pamp, Bengt. Omtale av Carla Cucina, Il tema del viaggio nelle iscrizioni runiche (1989). I: "Litteraturkrönika 1990". Arkiv för nordisk filologi 106 (1991) s. 182-83.

Perridon, Harry. "The Reistad Stone and the History of the Scandinavian Languages." Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik 34 (1991) s. 5-17.

Peterson, Lena. "Gæra bro fyrir sial: En semantisk studie över en runstensfras." I: Heidersskrift til Nils Hallan på 65-årsdagen 13. desember 1991. Red. Gulbrand Alhaug et al. Oslo: Novus, 1991, s. 341-51.

—. "Prepositionerna och deras rektion i runsvenskan — ett förväntat mönster med några svårförklarliga undantag." I: Studier i svensk språkhistoria 2. Red. Sven-Göran Malmgren & Bo Ralph. Nordistica Gothoburgensia 14. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis, 1991, s. 172-85, 279-80.

—. Anm. av Hermann Reichert, Lexikon der altgermanischen Namen 2, Register (1990). Studia anthroponymica Scandinavica 9 (1991) s. 159-61.

—. Anm. av Evert Salberger, Östgötska runtexter (1990). Studia anthroponymica Scandinavica 9 (1991) s. 161-64.

Petersson, Conny L. A. Rökstenen: Varins besvärjelse. Borensberg: Noteria, 1991. 102 s. [Delvis "somnia vana".]

Pieper, Peter. "The Bones with Runic Inscriptions from the Lower Weser River. New Results of Scientific Investigations Concerning the Problem: Original(s) or Fake(s)." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 343-58.

—. "Fälschungen: Nachweismethoden" & "Fälschungen: Naturwissenschaftliche Nachweisverfahren". I: Johannes Hoops' Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. 2. utg. Red. Heinrich Beck et al. Berlin: de Gruyter, 1991, bd. 8.1/2, s. 107-08, 108-11.

—. "Runen aus Wanna?" & "Runen". I: Symbole und Zeichen: Kunst und Handwerk in der Vorgeschichte des Elbe-Weser-Dreiecks. Museum Burg Bederkesa, Führer zu Ausstellungen und Geländedenkmalen 11. Bremerhaven: Landkreis Cuxhaven, 1991, s. 80-83 & 84-92.

—. "Die Weser-Runenknochen." I: Bodenfunde aus der Wesermarsch. Red. Rosemarie Krämer & Mamoun Fansa. Archäologische Mitteilungen aus Nordwestdeutschland, Beiheft 5. Oldenburg: Isensee; Staatliches Museum für Naturkunde und Vorgeschichte, 1991, s. 73-78.

—. Se Weis, Matthias, et al.

Pieper, Peter, & Tineke Looijenga. "Zur Echtheitsfrage der Gravuren auf dem 'Runenknochen' von Doijum, Franecker, Friesland, Niederlande." Archäologisches Korrespondenzblatt 21 (1991) s. 445-48 & plansje 71-72.

Pieper, Peter, Thijs J. Maarleveld & A. J. Timothy Jull. "Ideologie und Fälschung: Abschließendes zum Komplex der sog. Deventer-Knochen." Archäologisches Korrespondenzblatt 21 (1991) s. 317-22.

Platzack, Christer. Omtale av Henrik Williams, Asrunan (1990). I: "Litteraturkrönika 1990". Arkiv för nordisk filologi 106 (1991) s. 209.

Polomé, Edgar C. "The Names of the Runes." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 421-38.

Poppe, Erich. Anm. av Britain 400-600: Language and History, red. Alfred Bammesberger & Alfred Wollmann (1990). Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik 34 (1991) s. 194-97.

Quak, Arend. "Altfriesische und altenglische Runen." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 287-98.

—. "Zur Runeninschrift von Bernsterburen." Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik 34 (1991) s. 19-21.

—. Anm. av Svante Lagman, De stungna runorna (1990). Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik 34 (1991) s. 202-04.

—. Anm. av Henrik Williams, Asrunan (1990). Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik 34 (1991) s. 201-02.

Ramqvist, Per H. Anm. av Mats G. Larsson, Runstenar och utlandsfärder (1990). Fornvännen 86 (1991) s. 136-39.

Rosenfeld, Hellmut. "*Gastiz in germanischen Personennamen als indogermanisches Erbe." Beiträge zur Namenfor-

schung, Neue Folge 26 (1991) s. 153-60.

Salberger, Evert. "kilauh hont: En kvinnas runsvenska binamn." Studia archaeologica Ostrobotniensia 1989/1990 [utkommet 1991] s. 45-67.

—. "Runsv. uibuukum: Viborg i Jylland eller Viborg i Karelen." Studia archaeologica Ostrobotniensia 1989/1990 [utkommet 1991] s. 21-33. [U180.]

—. "sihþor: Ett runsvenskt mansnamn." Studia anthroponymica Scandinavica 9 (1991) s. 5-11.

—. "Till runo på Vs 22." Ortnamnssällskapetets i Uppsala årsskrift 1991 s. 41-47.

—. "Tre runskånska mansnamn." Sydsvenska ortnamnssällskapetets årsskrift 1991 s. 107-26.

—. Anm. av Svante Lagman, De stungna runorna (1990). Studia anthroponymica Scandinavica 9 (1991) s. 149-53.

—. Anm. av Henrik Williams, Åsrunan (1990). Studia anthroponymica Scandinavica 9 (1991) s. 168-72.

Saltveit, Laurits. "Die Runenwörter laukaR und alu." I: Festskrift til Ottar Grønvik [se der], s. 136-42.

Santesson, Lillemor. "En götisk blandning: Runskrift på ett dryckeshorn från 1820." Gardar: Årsbok för Samfundet Sverige-Island i Lund-Malmö 22 (1991) s. 7-14.

Sawyer, Birgit. "The Erection of Rune-stones in Viking-Age Scandinavia; The Political Background." I: The Audience of the Sagas (The Eighth International Saga Conference, Preprints). Göteborg: Gothenburg University, 1991, bd. 2, s. 233-42.

—. "Genmåle till Elsa Sjöholm." Scandia 57 (1991) s. 127-32.

—. "Runstenarna som historisk källa." I: Peter Sawyer.

När Sverige blev Sverige [se der], s. 74-85 ("Appendix ii").

—. "Runstenarnas vittnesbörd om kvinnornas ställning [Summary]" & "Det vikingatida runstensresandet i Skandinavien [Summary]". I: Sentrum — periferi: Sentra og sentrumsdannelser gjennom førhistorisk og historisk tid: Den 18. nordiske arkeologkongress, Trondheim 28.8.-4.9. 1989. Red. Birgitta Wik. Gunneria 64. Trondheim: Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, 1991, s. 385-86 & 453-55.

—. "Sluttreplik." Scandia 57 (1991) s. 333-34. [Jf. Sjöholm, Elsa, "Replik ...".]

—. "Viking-Age Rune-Stones as a Crisis Symptom." Norwegian Archaeological Review 24 (1991) s. 97-112.

—. "Women as Bridge-Builders; The Role of Women in Viking-Age Scandinavia." I: People and Places in Northern Europe 500-1600: Essays in Honour of Peter Hayes Sawyer. Red. Ian Wood & Niels Lund. Woodbridge, Suffolk: Boydell, 1991, s. 211-24.

Sawyer, Peter. När Sverige blev Sverige. Overs./bearb. Birgit Sawyer. Occasional Papers on Medieval Topics 5. Alingsås: Viktoria, 1991. v+98(+8) s. [Særlig s. 53-55, 74-85, "Appendix ii" (av Birgit Sawyer [se der]), "Bilaga 3".]

Schia, Erik. "En gåtefull runepinne fra skomakerbodene." I: Erik Schia. Oslo innerst i Viken: Liv og virke i middelalderbyen. Oslo: Aschehoug, 1991, s. 102. [A322, nyfunn fra 1990.]

Seebold, Elmar. "Die Herkunft der Runenschrift." I: Festschrift til Ottar Grønvik [se der], s. 16-32.

—. "Die Stellung der englischen Runen im Rahmen der Überlieferung des älteren Fupark." I: Old English Runes and their Continental Background [se der], s. 439-569.

Seim, Karin Fjellhammer. "Flere onomastiske sider ved

runematerialet fra bygrunnen i Trondheim og Bryggen i Bergen." Studia anthroponymica Scandinavica 9 (1991) s. 21-32.

—. "Middelalderske runesyllabariar." I: Festskrift til Ottar Grønvik [se der], s. 124-35.

—. "En spennende dansk runeinnskrift — fakta og fiksjon." Anm. av Karen Thuesen, Maltstenen (1990). Edda 91 (1991) s. 81-85.

Sivesind, Johannes. "Runene i Valdres." Totn: Årbok for Toten økomuseum og historielag 1991 s. 204-32. [Opptr. av Valdres Bygdebok 2 (1959), s. 299-332.]

Sjöberg, Rabbe. "Undersökningar med Schmidt Test-hammer av runinskrift vid Båtholmen i Vörå, Österbotten." Studia archaeologica Ostrobotniensia 1989/1990 [utkommet 1991] s. 39-42.

Sjöholm, Elsa. "Replik till Birgit Sawyer." Scandia 57 (1991) s. 327-31. [Jf. Sawyer, Birgit, "Sluttreplik".]

—. "Runinskrifterna som källa till svensk arvsrätt under äldre medeltid." Scandia 57 (1991) s. 121-26. [Jf. Sawyer, Birgit, "Genmäle ...".]

Slusher, Jeffrey L. "Runic Wisdom in Njal's Saga and Nordic Mythology: Roots of an Oral Legal Tradition in Northern Europe." Cardozo Studies in Law and Literature [Yeshiva Univ., N.Y.] 3 (1991) s. 21-39.

Stoklund, Marie. "Objects with runic inscriptions from Narsarsuaq." I: C. L. Vebæk. The Church Topography of the Eastern Settlement and the Excavation of the Benedictine Convent (at Narsarsuaq) in (the) Uunartoq Fjord. Meddelelser om Grønland, Man & Society 14. København: Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland, 1991, s. 63-65.

—. "En runeindskrift på en fibula fra Udby i Sydsjælland." Nationalmuseet, Arsberetning [København] 1990

(1991) s. 46.

—. "Die Runeninschrift auf der Rosettenfibel von Udby: Eine neue Diskussionsgrundlage." I: Festskrift til Ottar Grønvik [se der], s. 88-101.

—. "Runer 1990"; "Runes 1990". Arkæologiske udgravninger i Danmark 1990 (1991) s. 211-13.

—. "Runesten, kronologi og samfundsrekonstruktion: Nogle kritiske overvejelser med udgangspunkt i runestenene i Mammenområdet." I: Mammen: Grav, kunst og samfund i vikingetid. Red. Mette Iversen et al. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter 28. Viborg Stiftsmuseums række 1. Højbjerg: Jysk Arkæologisk Selskab [distr. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag], 1991, s. 285-97.

Strid, Jan Paul. Se Erikson, Olof, & Jan Paul Strid.

Uddholm, Alf. "Till Ansgarsproblematiken 2." Kyrkohistorisk årskrift 1991 s. 103-04. [Sveakongen Björns brev fra 831 ikke avfattet med runer.]

Vikstrand, Per. Anm. av I Heliga Birgittas trakter, red. Göran Dahlbäck (1990). Namn och bygd 79 (1991) s. 221-23. [S. 222 om Rune Palms artikel.]

Vognsen, Leif. "En vandreblok på museum." Mark og Montre [Ribe Amts Museumsråd] 27 (1991) s. 24-26. [Malt-stenen.]

Wallace, Birgitta Linderöth. "The Vikings in North America: Myth and Reality." I: Social Approaches to Viking Studies. Red. Ross Samson. Glasgow: Cruithne, 1991, s. 207-20. [S. 208-09 om Kensington-stenen.]

Weis, Matthias, Peter Pieper & Petra Konieczka. "Ein neuer Runenfund aus dem merowingerzeitlichen Gräberfeld von Stetten, Stadt Mühlheim a. D., Kreis Tuttlingen." Archäologisches Korrespondenzblatt 21 (1991) s. 309-16.

Wicker, Nancy L. (Hatch). Anm. av Ottar Grønvik, Fra Ågedal til Setre (1987). Scandinavian Studies 63 (1991) s. 103-05.

Williams, Henrik. "Ljungby kyrkas runsten." Kalmar län: Arsbok för kulturhistoria och hembygdsvård 76 (1991) s. 161-72.

—. "Runsvenska namnproblem 1: Om Erik på Vaksalastenen (U 960)." Studia anthroponymica Scandinavica 9 (1991) s. 13-19.

Wulf, Fred. Anm. av Peter Pieper, Die Weser-Runenknochen (1989). Zeitschrift für Germanistik, Neue Folge 2 (1991) s. 423-25.

—. Omtale av Richard L. Morris, Runic and Mediterranean Epigraphy (1988). Germanistik 32 (1991) s. 313.

Zijlstra, Jan. Friese bodemvondsten 2. Onderzoek Wijaldum: Supplement "Finns Fibula". Leeuwarden: eget forlag, 1991. 67 s. [S. 12-13 og 56: hengesmykke fra Wijaldum.]

Ahlén, Marit. Runinskrifter i Skaraborgs län. Skaraborgs länsmuseum, Småskrifter 2. Skara: Skaraborgs länsmuseum, 1991. 39 s.

Somnia vana:

Holmström, Bengt. "First Boundary Stone at Suntru Asi and Snutru Ase." I: The Audience of the Sagas (The Eighth International Saga Conference, Preprints). Göteborg: Gothenburg University, 1991, bd. 1, s. 221-27. [S. 226-27: nytolkninger av Möjbro og Tanum.]

Esoterica:

Blum, Ralph. Boken om runene: Håndbok i bruk av et eldgammelt orakel: viking-runene. Overs. Gunhild Bergum. Oslo: Tiden Norsk Forlag, 1991. 119 s. [Overs. av The Book of Runes (2. utg., 1984).]

—. Rune Play. New York: St. Martin's, 1991. 160 s.

Jamieson, C. L. Runes: Crash Course. Bedford: Black Frog, 1991. 64 s. [Med runekortstokk og sekk.]

Norrman, Staffan. "Runornas ursprung." Gimle: Tidskrift för Shamanism, Myt och Magi 19 (sept. 1991) s. 34-37.

Pennick, Nigel. The Secret Lore of Runes and Other Ancient Alphabets: Gaelic, Mediaeval, Renaissance, Gothic, Hebrew, Greek, Runic. London: Random Century; London/Sydney/Aukland/Johannesburg: Rider, 1991. 240 s.

Thorsson, Edred. The Nine Doors of Midgard: A Complete Curriculum of Rune Magic. St. Paul, Minn.: Llewellyn, 1991. 336 s.

—. Northern Magic: Mysteries of the Norse, Germans & English. St. Paul, Minn.: Llewellyn, 1991. 244 s.

Willis, Tony. Discover Runes: Understanding and Using the Power of Runes. Wellingborough: Aquarian, 1991. 192 s. [2. utg. av The Runic Workbook (1986).]

SUPPLEMENT TIL RUNEBIBLIOGRAFI 1990

Adams, Brian, & David Jackson. "The Anglo-Saxon Cemetery at Wakerley, Northamptonshire: Excavations by Mr D. Jackson 1968-9." Northamptonshire Archaeology 22 — 1988-89 (1990) s. 69-183. [S. 153: Wakerley-spenne.]

Annuswer, Bo, Ulla Bergquist, Svante Forenius & Bent Syse. Västerås: 1000 år i centrum. Västerås kulturnämnds skriftserie 23. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, Byrån för arkeologiska undersökningar, 1990. 178 s. [S. 45: mid-laldersfuthark på et håndtak.]

Byrman, Gunilla. Anm. av Mats G. Larsson, Ett ödesdigert vikingatåg (1990). Gardar: Årsbok för Samfundet Sverige-Island i Lund-Malmö 21 (1990) s. 44-45.

Elliott, Ralph W. V. Anm. av Peter Pieper, Die Weser-Runenknochen (1989). The Antiquaries Journal 70 (1990) s. 489-90.

Faarlund, Jan Terje. Syntactic Change: Toward a Theory of Historical Syntax. Trends in Linguistics, Studies and Monographs 50. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 1990. ix+219 s. [Ordstilling SOV/SVO, særlig s. 20-29, 51-52, 60.]

Hallencreutz, Carl F. Anm. av The Christianization of Scandinavia, red. Birgit Sawyer et al. (1987). Kyrkohistorisk årsskrift 1990 s. 148-49.

Laur, Wolfgang. "Zur Frage nach frühen Unterschieden zwischen Nordgermanisch und Westgermanisch." Sprachwissenschaft 15 (1990) s. 197-225.

Nyberg, Lars O. H., Per Lekberg & Ingrid Ljungkvist. Vägar till forntiden. Enköping: Hembygdsförlaget, 1990. 97 s. [Flere runesteiner presenteres passim.]

Ramqvist, Per H. Högom. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1990. 96 s. [S. 85: "Runstenen".]

Uddholm, Alf. "Till Ansgarsproblematiken." Kyrkohistorisk årsskrift 1990 s. 109-15. [S. 109-10, 112: om Sveakongen Björns brev fra 831 muligens avfattet med runer.]

Kensingtonia:

McCulloch, J. Huston. "Love Among the Runes: the Ohio Runestone." [Runeinnskrift basert på Nevil Shutes bok An Old Captivity (1940).]

Esoterica:

Atwater, P. M. H. Magical Language of Runes. Santa Fe: Bear & Co., 1990. 192 s.

Fitch, Ed. The Rites of Odin. St. Paul, Minn.: Llewellyn, 1990. 360 s.

Thorsson, Edred. Runenkunde: Ein Handbuch der esoterischen Runenlehre. Overs. V. D. Frater. Neuhausen am Rheinfluss: Urania, 1990. 208 s. [Overs. av Runelore: A Handbook of Esoteric Runology (1987).]

SUPPLEMENT TIL RUNEBIBLIOGRAFIENE 1985-89

Anderman, Tomas. Runstenar i Danmarks församling: Vittnesbörd och konstverk. Alla tiders Danmark 4. Danmarksby: Argus, 1988. 33 s.

Andersson, Lars. "Forntiden." Från bergslag och bondebygd [Örebro läns hembygdsförbund; Stiftelsen Örebro läns museum] 40 (1986-87 [utkommet 1989]) s. 24-106. [S. 88, 91-92 om runesteiner fra Örebro län.]

Bonfante, Giuliano. "Le rune: Origini di un mistero." Archeo: Attualità del passato [Istituto Geografico de Agostini-Novara, Milano] 29 (juli 1987) s. 32-35.

Carlsson, Anders. "Granby-Hyppinge i Orkesta: Arkeologiska iakttagelser kring ett gårdskomplex från järnålder, vikingatid och tidig medeltid i Uppland." I: Mänsklighet genom millennier: En vänbok till Åke Hyenstrand. Red. David Damell et al. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1989, s. 43-54.

Elliott, Ralph W. V. "Runes and their Uses." The Rising Generation [Tokyo] 134 (1988-89) s. 486-89 & 534-37.

Faarlund, Jan Terje. "Pragmatics in Diachronic Syntax." Studies in Language 9 (1985) s. 363-93. [S. 368-69: om övergången i urnordisk fra OV til VO ordstilling.]

Gabriel, Ingo. "Hof- und Sakralkultur sowie Gebrauchs- und Handelsgut im Spiegel der Kleinfunde von Starigard/Oldenburg." I: Oldenburg — Wolin — Staraja Ladoga — Novgorod — Kiev: Handel und Handelsverbindungen im südlichen und östlichen Ostseeraum während des frühen Mittelalters. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 69. Mainz: von Zabern, 1988, s. 103-291. [S. 261-62: 7 runeinnskrifter.]

Hyenstrand, Åke. Socknar och stenstugor: Om det tidiga Gotland. Stockholm Archaeological Reports 22. Stockholm: Department of Archaeology, University of Stockholm, 1989.

144 s. [Se særlig s. 18-19, 41, 93-107.]

Karlsson, Lennart. Medieval Ironwork in Sweden I-II. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1988. [Om jernbeslag og jernringer på kirkedører. Bd. I, s. 11-17: "Smith and Smithy — on individual and regional characteristics in Swedish ironwork"; korpus i bd. II.]

Lindkvist, Thomas. Plundring, skatter och den feodala statens framväxt. Organisatoriska tendenser i Sverige under övergången från vikingatid till tidig medeltid. Opuscula Historica Upsaliensia 1. Uppsala: Historiska institutionen, Uppsala universitet, 1988. [S. 40-50: "Stormän, yttre tillägnelse och herravälde".]

Petersson, Conny L. A. Runstenar i östra Östergötland. Borensberg: Noteria, 1988. 48 s.

Riddersporre, Mats. "Lantmäterihandlingar, runstenar och huvudgårdar: Några kommentarer och spekulationer i ett lokalt geografiskt perspektiv." I: By, huvudgård och kyrka: Studier i Ystadsområdets medeltid. Red. Hans Andersson & Mats Anglert. Lund Studies in Medieval Archaeology 5. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1989, s. 135-44.

Skansjö, Sten, Mats Riddersporre, & Anders Reinsert. "Huvudgårdar i källmaterialet." I: By, huvudgård och kyrka: Studier i Ystadsområdets medeltid. Red. Hans Andersson & Mats Anglert. Lund Studies in Medieval Archaeology 5. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1989, s. 71-133.

Stanley, Eric G. "The Ruthwell Cross Inscription: Some Linguistic and Literary Implications of Paul Meyvaert's Paper 'An Apocalypse Panel on the Ruthwell Cross'." I: Eric G. Stanley. A Collection of Papers with Emphasis on Old English Literature. Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 1987, s. 384-99.

Zachrisson, Torun. "...tog Knuts gæld i England... — förekomst och frånvaro av vikingtida ädelmetalldepåer i Uppland och Södermanland." I: Mänsklighet genom millennier:

En vänbok till Åke Hyenstrand. Red. David Damell et al. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1989, s. 235-42. [Om distribusjon av runesteiner.]

Somnia vana:

Arebom, Anton. "Konsten att datera runstenar." Saxo: Kulturhistorisk årsbok för Skåneland 1985 s. 106-37.

Kensingtonia:

Farley, Gloria. "The Ohio Runestone." Epigraphic Society, Occasional Publications 18 (1989) s. 133. [Jf. McCulloch, J. Huston, under "Kensingtonia" i "Supplement ... 1990".]

Gallagher, Ida Jane. "Runic Stone's Secret Revealed." Stonehenge Viewpoint 80 (vår 1988) s. 11. [Cunninghamsteinen, funnet 1983 i Kenova, West Virginia, vist å være moderne.]

Leuthner, Margaret Barry. Crusade to Vinland: The Kensington Runestone. Alexandria, Minn.: Explorer [eget forlag], 1988. 72 s. ["Somnia vana."]

Nielsen, Richard. "The Kensington Runestone, Part 3: Linguistic Evidence for its Authenticity [2]." Epigraphic Society, Occasional Publications 18 (1989) s. 110-32.

Smith, Richard M. "Ogam and Runes from Central Oregon." Epigraphic Society, Occasional Publications 18 (1989) s. 258.

Esoterica:

Kaufmann, Ronald G. Rune Stones for the New Ages: The Lost 13 Runes. Orange, Calif.: Heridonius, 1987. 172 s.

Osborn, [Marijane]. Rune Games. New York: Viking Penguin, 1988.

Pennick, Nigel. Practical Magic in the Northern Tradition. Wellingborough: Aquarian, 1988/1989. 288 s.

NOWELE

NORTH-WESTERN EUROPEAN LANGUAGE EVOLUTION

NEW NOWELE SUPPLEMENT VOLUMES:

Vol. 6 Rolf H. Bremmer Jr., *A Bibliographical Guide to Old Frisian Studies*. Pp. ca. 200. Dkr. 200 (price to NOWELE subscribers: Dkr. 160).

The *Guide* concentrates on Old Frisian language and literature, but also pays ample attention to such subjects as comparative linguistics, place-name studies, runology, history, archaeology, daily life and the historiography of Old Frisian studies. Consequently, the *Guide* will be of major importance not only to students of Frisian (whether West, East or North), but also relevant to those engaged in adjacent fields such as Old English, Old High German, Old Saxon and Old Norse.

Vol. 7 *Zur Phonologie und Morphologie des Altniederländischen*. Herausgegeben von Rolf H. Bremmer Jr. und Arend Quak. P. 123 + iv. Dkr. 150 (subscription price: Dkr. 120).

Old Dutch phonology is treated by Maurits Gysseling (Gent) in the reprint of his *Proeve van een Oudnederlandse Grammatica* published in two instalments in the journal *Studia Germanica Gandensia* (1961, 1964). A new morphological description of Old Dutch morphology is given by Arend Quak (Amsterdam), who bases his survey on the *Wachtendonck Psalms*.

Vol. 8 *Friesische Studien I*. Herausgegeben von Volkert F. Faltings, Alastair G.H. Walker und Ommo Wilts. Pp. ca. 210. Dkr. 200 (subscription price: Dkr. 160).

The volume contains papers read by Rolf H. Bremmer Jr., Oebele Vries, Volkert F. Faltings, Jarich Hoekstra, Siebren Dyk and Adeline Petersen at the 'Föhr Symposium zur Friesischen Philologie' held on 10-11 October 1991 on the North Frisian island of Föhr. The topics include Anglo-Frisian interrelations, Old Frisian legal terminology and the evidence of early North Frisian as attested in Middle Low German.

All orders should be sent to:

ODENSE UNIVERSITY PRESS, CAMPUSVEJ 55, DK-5230 ODENSE M, DENMARK

Returadresse: Nytt om runer
Runearkivet
St. Olavs gt. 29
0166 Oslo 1
NORGE/NORWAY